

Václav Hrubý

Národnost: česká

Datum narození: 9. října 1885

Místo narození: Hradec Králové

Datum úmrtí: 15. ledna 1933

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: Narodil se do rodiny strojního inženýra Václava Hrubého, který byl ředitelem Spolku pro zkoušení a přehlížení parních kotlů. Roku 1913 se oženil Miladou Zeithamlovou. Měli syny Václava (1914) a Jiřího (1922).

Akademické působení

Po ukončení studia na gymnáziu v Praze nastoupil Václav Hrubý roku 1904 na filozofickou fakultu pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity. Zde studoval historii, z níž si oblíbil především pomocné vědy historické. Mezi jeho učiteli byli významní pražští profesori – Jaroslav Goll, Václav Novotný či Gustav Fridrich. Zájem o pomocné vědy historické jej po dvou letech přivedl na Ústav pro rakouský dějepis Vídeňské univerzity. Přestože nebyl Hrubý s úrovní institutu spokojen, studia roku 1910 ukončil složením zkoušky z archivnické, knihovnické a muzejnické služby. Roku 1913 obhájil na pražské univerzitě svou disertační práci *Listina biskupů Pražských z let 1258–1343* a získal titul doktor filozofie. Roku 1920 se habilitoval v oboru pomocných věd historických, a to rozšířenou a upravenou podobou své disertace. O diplomacie přednášel nejen na Karlově univerzitě, ale také na nově založené Státní archivní škole v Praze. Jeho další kroky vedly do Brna na Masarykovu univerzitu, kde působil od roku 1925 jako mimořádný profesor pomocných věd historických. Koncem roku 1928 dosáhl řádné profesury a v Brně pobýval až do roku 1933, kdy předčasně zemřel.

Výběr z díla

Václav Hrubý se ve svých dílech zabýval zejména nejstaršími českými listinami doby přemyslovské a lucemburské (*Na okraj nového vydání kroniky Kosmovy, Inaugurační diplom krále Jana Lucemburského z roku 1310*). Mezi jeho další badatelské téma patřily počátky diplomatiky, o nichž pojednávají například studie *Falsa břevnovská a K listině biskupství pražského z roku 1086*. Nelze však opomenout ani několik článků o formulářových sbírkách a jejich autorství (*Příspěvek ke kritice formulářové sbírky biskupa Tobiáše z Bechyně, Zlomek formulářové sbírky Jindřicha Italského, Jindřich z Isernie a počátky městských knih pražských a desk zemských*). Současně publikoval příspěvky o padělcích *Rukopisu královédvorského* a sestavil vůbec první archivní příručku, která však byla podrobena značné kritice současníků. Jako správce Československého státního historického ústavu vydavatelského připravoval edici listin Korunního archivu českého, z níž dokončil pouze druhý díl, další sešit pak vyšel až roku 1935. Torzovité zůstaly rovněž jeho plány

na dílo *Regesta Imperii Venceslai IV.* Posmrtně bylo vydáno Hrubého pojednání *Tři studie k české diplomatice*, kde autor prezentuje řadu neotřelých, mnohdy však sporných tezí o nejstarších českých písemnostech.

Vědecké názory Václava Hrubého byly jeho současníky často vnímány jako kontroverzní, a to z několika důvodů. Volil si nelehká a mnohdy příliš široká témata, o jejichž řešení se již pokoušela řada badatelů před ním. Přestože Hrubý dokázal informace skvěle kombinovat, přílišná lehkost jej mnohdy vedla k originálním, bohužel však nesprávným domněnkám. Snaha podat za každou cenu odlišné řešení souvisela pravděpodobně také s pocitem křivdy, který zažíval vůči pražskému prostředí po odchodu do Brna. Nebyl totiž jmenován členem České akademie ani Královské společnosti nauk.

Ač měl Václav Hrubý odvážné vědecké záměry, mnohá jeho díla zůstala torzovitá, což lze jistou měrou přičítat předčasnému úmrtí. S nezdarem vytvořit ideální syntetickou práci se však nepotýkal pouze Hrubý, jednalo se o všeobecný generační problém badatelů historických věd. Hlavní chybu je možno přičítat metodologii: důraz kladený na podrobnou heuristiku nedával prostor kritice, interpretaci ani celistvějšímu uchopení tématu. Hrubý se tak nořil do důkladného studia pramenů, zatímco se jeho ideální syntéza měnila v pouhý sen.

Ocenění vědeckou komunitou

Již během studií, roku 1909, nastoupil Václav Hrubý do Archivu Muzea Království českého, kde získal skvělé podmínky pro svou vědeckou činnost. Nejprve zde působil jako asistent, po odchodu archiváře Václava Schulze získal funkci správce muzea. Od roku 1910 měl pokračovat ve vydávání erekcčních knih, editorství však bylo svěřeno kanovníku metropolitní kapituly Antonínu Podlahovi. Hrubý nakonec připravoval edice listin z Korunního archivu českého.

Převrat roku 1918 přinesl mimo jiné také změny v organizaci archivnictví. Václav Hrubý byl horlivým stoupencem myšlenky zřízení Národního archivu československého, jemuž měly být podřízeny přední pražské archivy. Přestože z plánu sešlo, Hrubý se nevzdával a usiloval alespoň o připojení sbírek muzejního archivu k archivu zemskému. Tento návrh byl však odložen. Dále se Hrubý účastnil jednání o založení speciálního „dějepisného ústavu“, který by převzal vydavatelskou činnost pražského zemského archivu. Ačkoliv se nenaplnil ani tento plán, byl na jeho základě prozatímně zřízen Československý státní historický ústav vydavatelský. Krátce po habilitaci se stal Václav Hrubý jeho tajemníkem a byl pověřen, aby pokračoval s edičním zpracováním Českomoravských regist. V rámci vydavatelského ústavu byl roku 1923 jmenován členem komise, která vedla Československý ústav historický v Římě.

V roce 1919 stál Václav Hrubý u zrodu Státní archivní školy v Praze, kde vzdělával studenty v diplomatice a byl rovněž členem zkušební komise. S jeho jménem je také spjata založení organizace československých archivářů a vznik prvního samostatného archivního časopisu (*Časopis Archivní školy*), na jehož redakci se dlouhodobě podílel. Jako znalec paleografie a diplomatiky nepřednášel Hrubý pouze na archivní škole, ale vedl také seminář na Filozofické fakultě UK a učil v knihovnických kurzech. Napsal řadu posudků o nových knihách a edicích, mnoho kritických referátů a aktivně se účastnil vědeckých diskusí. Jeho snaha o reorganizaci vydávání regist nebyla ostatními kolegy přijata, a tak se chopil nové šance a odešel na čerstvě založenou brněnskou univerzitu.

Evaluace

Václav Hrubý byl prvním profesorem pomocných věd historických na Masarykově univerzitě v Brně. Diplomatiku a paleografii nikdy nepokládal za pouhé „pomocné“ vědy historické, ale mluvil o nich jako o „základních vědách historických“, které svými vlastními metodami dosahují konečných výsledků. Přestože jeho vědecké závěry vyvolávaly v některých případech polemiku, skvělými kombinačními schopnostmi a kritickou bystrostí Hrubý značně přispěl k vědeckému poznání našich nejstarších dějin.

Ohlasy

Václav Hrubý byl milý společník, hodný člověk, ale těžký neurastenik. Malé postavy, křehkého těla, bledé tváře s malým světlým knírkem pod nosem, něžnými dívčíma očima, chodil stále jen v krátkém fráčku, „laštovce“ s křídly, jako kdysi Jenšovský v Římě, nosil tvrdý límec a černou mašličku. Trpěl denními bolestmi hlavy a stále požíval pyramidon. Pracoval neustále a někdy jako by nad prací snil. \ [Karel Stloukal](#)

Svými učiteli Václavem Novotným a Gustavem Fridrichem byl označován za velmi nadaného a nadějného studenta. Měl problematické vztahy s některými vrstevníky a na poznámky o sobě byl velmi citlivý.

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 6/4.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A1 RMU, osobní spisy, kart. 68/1417.

Archiv Univerzity Karlovy, fond Matriky Univerzity Karlovy, Matrika doktorů české Karlo-Ferdinandovy univerzity III. (1908–1916), s. 1299 [online]. [cit. 30. dubna 2018]. Dostupné z: <<https://is.cuni.cz/webapps/archiv/public/book/bo/1569619878951260/303/?lang=cs&pagenr2=1299> />.

BOROVSKÝ, Tomáš (ed.). *Historici na brněnské univerzitě. Devět portrétů*. Brno: Archiv Města Brna, 2008.

HEINZ, Zatschek. *Das Wiener Institut für Geschichtsforschung und die Entwicklung der historischen Hilfswissenschaften in den Sudetenländern*. Prag: Verlag der Deutschen Akademie der Wissenschaften, 1944, s. 40–43.

HOLÁT, Pavel. Václav Hrubý (1885–1933). *Akademický bulletin*, 2010, č. 2, s. 26.

HRUBÝ, František. Václav Hrubý. *Český časopis historický*, 1933, roč. 39, č. 1, s. 208–209.

KOPIČKOVÁ, Božena. Vznik a počátky Československého státního historického ústavu vydavatelského. *Bulletin Historického ústavu AV ČR*, 1995, č. 3, s. 6–7.

KRISTEN, Zdeněk. Za Václavem Hrubým. *Časopis Archivní školy*, 1934, roč. 11, s. 163–173.

KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví. Od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: Lidové noviny, 1997, s. 842–843.

- PÁTKOVÁ, Hana. „Mein Schüler Hrubý“. Drobnost k odborným počátkům pozdějšího brněnského profesora. *Studia historica Brunensia Brno*, 2013, roč. 60, č. 1-2, s. 335-338.
- PÁTKOVÁ, Hana. Žák a učitelé. Václav Hrubý, Gustav Friedrich a Václav Novotný. Přínos korespondence pro poznání situace v české historiografii v první třetině 20. století. *Sborník archivních prací*, 2013, roč. 63, č. 2, s. 421-450.
- STLOUKAL, Karel. *Historie mého života. Skutečnost poněkud zbásněná*. Praha: Casablanca, 2013, s. 113, 269-270, 283-284, 287-288.
- SVITÁK, Zbyněk. Václav Hrubý. *Universitas*, 2013, č. 1, s. 51-52.
- URBÁNEK, Rudolf. Nekrolog. *Ročenka Masarykovy univerzity v Brně*, 1935, roč. 15, s. 55-108.